

Niyazi İpek

Dr. Öğr. Gör., Ardahan Üniversitesi/İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ardahan/Türkiye
Lecturer, Ardahan University/Faculty of Economics and Administrative Sciences, Ardahan/Turkiye

eposta: niyaziipek@ardahan.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-6893-4537> - RorID: <https://ror.org/042ejbk14>

Zuhal Çalık Topuz

Dr. Öğr. Gör., Ardahan Üniversitesi/İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ardahan/Türkiye
Lecturer, Ardahan University/Faculty of Economics and Administrative Sciences, Ardahan/Turkiye

eposta: zuhalcalik@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-0021-1353> - RorID: <https://ror.org/042ejbk14>

Murat Kızılkaya

Dr. Öğr. Gör., Ardahan Üniversitesi/İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ardahan/Türkiye
Lecturer, Ardahan University/Faculty of Economics and Administrative Sciences, Ardahan/Turkiye

eposta: muratkizilkaya@ardahan.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-2527-7554> - RorID: <https://ror.org/042ejbk14>

Atıf/Citation: İpek, N., Çalık Topuz, Z. ve Kızılkaya, M. 2024. Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göçlerin Sosyokültürel Uyumlarının Karşılaştırmalı Analizi: Ahıska Türkleri. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 12/40, 353-376. <https://doi.org/10.33692/avrasyad.1503714>

Makale Bilgisi / Article Information

Yayın Türü / Publication Type:	Araştırma Makalesi/Research Article
Geliş Tarihi /Received:	23.06.2024
Kabul Tarihi/Accepted:	15.07.2024
Yayın Tarihi/Published:	15.09.2024

TÜRKİYE'YE YÖNELİK ULUSLARARASI GÖÇLERİN SOSYOKÜLTÜREL UYUMLARININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ: AHISKA TÜRKLERİ

Öz

Türkiye, uluslararası göçe büyük ölçüde maruz kalan ve sonuçlarından geniş ölçüde etkilenen bir aktördür. Bu göçlerin büyük bir kısmı uluslararası istikrarsızlıklara bağlı olarak dönemsel ve kitlesel olarak gerçekleşse de mütevazı bir kısmı Türk Dünyasından kaynaklanmakta ve süreklilik arz etmektedir. Bu çalışma, Türk Dünyasının asli unsurlarından olan Ahıska Türklerinin Türkiye'ye yönelik gerçekleşen iskân ve iskânsız göçlerini konu edinmektedir.

Ahıska Türklerinin Türkiye'ye yönelik iskanlı ve iskansız uluslararası göçlerini inceleyen çalışma, Ahıska Türklerinin sosyokültürel uyum düzeylerini ölçmeyi ve karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın evreni, Türkiye'ye her iki göç biçimiyle gelen; Antalya ve

Erzincan'da ikamet eden Ahıska Türkleri oluşturmaktadır. Kesitsel tanımlayıcı araştırma tipinde gerçekleştirilen çalışmanın verileri, "Tanıtıcı Bilgi Formu", "Kültürlerarası Psikolojik Sermaye Ölçeği (KPSÖ)" ve "Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SKUÖ)" aracılığıyla ve küme örnekleme tekniği ile toplanmıştır. Verileri SPSS-26 ile analiz edilmiş, dolayısıyla çalışma, nicel bir mahiyette hazırlanmıştır.

Çalışma, Türkiye'ye hem Erzincan'a iskanlı hem Antalya'ya iskansız (serbest) olarak göç eden Ahıska Türklerinin sosyokültürel uyumunu ölçmüş, neticede her iki grubun da uyum düzeyinin yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bununla birlikte, birinci grupta yer alan Ahıska Türklerinin uyum düzeyinin ikinci gruba kıyasla anlamlı ölçüde yüksek çıktığı görülmüştür. Her iki grubun uyum düzeyinin yüksek çıkmasına rağmen uyum sürecine ve ihtiyaç duyduğu da ulaşılan sonuçlardan biri olarak belirtilmelidir. Yürütülen saha çalışmasındaki gözlemlere, elde edilen verilerin analiz sonuçlarına ve alan yazını incelenmesine dayanarak elde edilen temel çıkarımlardan bir başkası, Türkiye'ye yönelik gerçekleştirilen Ahıska Türklerinin göçünün nitelikli iş gücü temin ettiği, güvenilir nüfusu oluşturduğu ve göçmenlerin Türkiye'yi vatan (hedef ülke) olarak gördükleri yönündedir. Bununla birlikte önemli sonuçlardan bir diğeri, Türkiye'nin yürüttüğü iskân politikalarının çeşitli kazanımlar sağlamış olmasına karşın, geliştirilmeye ve iyileştirilmeye muhtaç duyduğudur.

Anahtar Kelimeler: Ahıska Türkleri, Uluslararası Göç, Sosyokültürel Uyum, İskanlı Göç, İskansız Göç.

COMPARATIVE ANALYSIS OF SOCIOCULTURAL ADAPTATION LEVELS OF INTERNATIONAL MIGRATIONS TO TURKEY: THE EXAMPLE OF AHISKA TURKS

Abstract

Türkiye is an actor that is largely exposed to international migration and widely affected by its consequences. Although most of these migrations occur periodically and massively due to international instabilities, a modest number of them originate from the Turkic World and are continuous. This study focuses on the resettled and unresettled migration of Ahıska Turks, one of the main elements of the Turkic World, to Türkiye.

The study, which examines the international migration of Ahıska Turks to Türkiye with and without settlement, aims to measure and compare the sociocultural adaptation levels of Ahıska Turks. The sample group of the study consists of Ahıska Turks who came to Türkiye with both forms of migration and reside in Antalya and Erzincan. The data of the cross-sectional descriptive study were collected through "Descriptive Information Form", "Cross-Cultural Psychological Capital Scale (CPSC)" and "Sociocultural Adaptation Scale (SCAS)" and analysed with SPSS-26. The data were analysed with SPSS-26, so the study was prepared in a quantitative manner.

The study measured the sociocultural adjustment of Ahıska Turks who migrated to Türkiye both with resettlement to Erzincan and without resettlement (free) to Antalya, and as a

Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göçlerin Sosyokültürel Uyumlarının Karşılaştırmalı Analizi: Ahıska Türkleri
result, it was found that the level of adjustment of both groups was high. However, it was observed that the adaptation level of Ahıska Turks in the first group was significantly higher than the second group. Despite the high level of adaptation of both groups, it is one of the results reached that both groups need adaptation process and need to be developed and improved.

Keywords: *Ahıska Turks, international migration, sociocultural adaptation, settled migration, non-settled migration.*

Giriş

Dünyada istikrarı ve barışı bozan çatışmalar; haberleşme ve ulaşım alanında yaşanan gelişmeler, uluslararası göçü hem hızlandırmış hem de kolaylaştırmıştır. İstikrarsız coğrafyalara yakın bir jeopolitik konuma sahip olan Türkiye ise söz konusu göç hareketlerinden en çok etkilenen aktörlerden biri olmuştur. Bununla birlikte uluslararası göç, uluslararası ilişkiler disiplininin öncelikli konularından biri olmayı çoktan başarmıştır. Dönüştürücü gücü, çok katmanlı etki üretme kabiliyeti, sosyal inşa özelliği ve uluslararası aktörleri aksiyon almaya zorlaması, uluslararası göçün bu şöhreti kazanmasında etkili olmuştur. Birleşmiş Milletler'in (BM) raporlarına göre uluslararası göç trendi ve bu göçün neden olduğu sorunların hala çözülememiş olması, uluslararası göçün popülaritesini ve etkisini önümüzdeki dönemde de sürdüreceğini göstermektedir. Bu durumun Türkiye gibi aktörler üzerinde çeşitli etkilere yol açacağı söylenebilir.

Türkiye, uluslararası göçten ciddi ölçüde etkilenen ve izlediği göç politikası ile sadece kendi bölgesini değil, geniş bir hinterlandı etkileyen müstesna bir aktördür. Bu çalışma Türkiye'nin izlediği göç politikasının bir bileşeni olan iskân politikasına odaklanmış ve Ahıska Türklerinin Türkiye'ye gerçekleştirdiği göçe yoğunlaşmıştır. Zira Türkiye'yi hedef alan uluslararası göç, Türkiye'nin göç yönetim kapasitesinin sınırlarına ulaştırmış, kamuoyundaki iktidar desteğini etkilemiş ve dış politikada göçle ilgili diplomatik manevralara neden olmaya başlamıştır. Bunlarla birlikte Türkiye'yi hedef alan göçmenlerin kararları, dolayısıyla Türkiye'ye yönelecek göçün miktar ve karakteri, Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ile Türkiye arasındaki ilişkiler, çalışmanın örneklem grubu olarak belirlenen Ahıska Türklerinin tutumları ve nihayetinde Türkiye'nin göç yönetim kapasitesi, Türkiye'nin izlediği göç politikasını giderek daha fazla etkilemeye başlamıştır. Bu çalışma, belirtilen tüm konu başlıklarını ilgilendirmesi bakımından önemli çıktılar sağlamaktadır. Bu çıktılar, Türkiye'nin izlediği göç politikasını incelemek ve geliştirmek açısından kendi ölçeğinde önemli veriler sağlayacaktır. Çalışma, göç politikasının önemli bir bileşeni olan iskanlı göç ile iskansız göç hakkında somut veriler ortaya koymakta ve pratik öneriler geliştirmektedir.

Buradan hareketle çalışmanın temel amacı, Türkiye'ye yönelik iskanlı ve iskansız göçler arasındaki sosyokültürel uyum düzeyini örnek bir grup üzerinden belirlemek ve karşılaştırmalı olarak analiz etmektir. Tanımlanan amaca ulaşmak için Antalya ve Erzincan'da ikamet eden iskansız ve iskanlı göçmenlerin sosyokültürel uyum ve psikolojik sermaye

düzeylerini ölçmek hedeflenmiştir. Bu çalışma, Türkiye'nin Ahıska Türklerine yönelik izlediği göç politikasının uygulanabilir, sürdürülebilir ve ön alıcı olması noktasında somut öneriler geliştirmeyi de hedeflemektedir. Bu, Türkiye'nin genel göç politikasına katkı sağlayacak nitelikte olacaktır.

Türkiye'nin göç politikası ve göç yönetim kapasitesi, günümüzde sıkça tartışılan konuların başında gelmektedir. Türkiye'nin taşıdığı göçmen yükünün büyüklüğü ve artık daha fazla göç alamayacağı, en üst düzeyde dile getirilmektedir (Erdoğan, 2021). Küresel göçün büyüklüğü ve Türkiye'ye aldığı göç payının büyüklüğü dikkate alındığında meselenin ne denli kritik olduğu taktir edilmelidir. Türkiye'nin maruz kaldığı uluslararası göçün büyük bir kısmının düzensiz olduğu ve yönetilmesinin büyük maliyetler doğurdu da göz önüne alındığında, göçü yönetiminin ve sürdürülebilir bir göç politikasının ne denli gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda göç politikasının alt bileşenlerinden biri olarak iskân politikası da önem kazanmakta ve düzenli göçü yönetmede önemli bir araç olarak görülmektedir. Bu çalışmanın iskân politikasına değinmesi, göçün iki tipini karşılaştırması ve saha verilerine dayanması, önemli referans verilere ulaşmayı sağlamak ve çalışmanın pratik politika açısından değerlendirilmesine imkân sağlamaktadır.

Türkiye, sürekli ve artan bir biçimde göçe maruz kalmaktadır. Bu göçün bir kısmını gerçekleştiren Ahıska Türkleri edebiyat, tarih, uluslararası ilişkiler, kimlik ve sanat bağlamında ele alınmış ancak iskân ve uyum merkezli bir çalışmaya henüz rastlanmamıştır. Bu noktada çalışma, Türkiye'de ikamet eden Ahıska Türklerinin sosyokültürel uyumlarını tartışmaya açması, Türkiye'nin izlediği iskân politikasına dair somut önerilerde bulunması ve sürdürülebilir bir göç politikasının geliştirilmesi noktasında veri sağlaması bakımından alana katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Literatür

Türkiye'nin göç politikasına ilişkin yoğun bir yazın bulunduğu kadar Ahıska Türklerinin Türkiye'ye yönelen göçlerini çeşitli açılardan inceleyen çalışmalar da bulunmaktadır. Ne var ki Türkiye'ye yönelen iskanlı ve iskansız göçleri sosyokültürel açıdan kıyaslayan bir çalışmaya rastlanmamış, bu da elimizdeki çalışmayı özgün kılmıştır. Çalışma konusu üzerine yapılan literatür değerlendirmesi sürecinde alan yazınının "uyum", "iskân" ve "Ahıska Türkleri" konularını ayrı ayrı ele alan çalışmalar bakımından oldukça zengin olduğu gözlenmiştir. Bununla birlikte bu konuların birlikte veya çapraz olarak ele alındığı çalışmaların sınırlılığı da belirlenmiştir. Başka bir ifadeyle Türkiye'ye yönelik göçlerin güvenlik, uyum, yasal mevzuat ve dış politika bağlamında incelendiği ve Ahıska Türklerinin göçlerinin tarih, sosyoloji, dış politika ve edebiyat açılarından ele alındığı, buna karşın Türkiye'nin iskân politikasına dair çalışmaların sınırlı olduğu ve Ahıska Türklerinin göçü ile ilişkilendirilmediği görülmüştür. Bununla birlikte, Türkiye'nin izlediği iskân politikasının hukuki açıdan değerlendirildiği; Ahıska Türklerini konu edinen çalışmaların ise meselenin

Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göçlerin Sosyokültürel Uyumlarının Karşılaştırmalı Analizi: Ahıska Türkleri tarihi, sosyolojik, psikolojik, edebi ve politik yönlerini incelediği tespit edilmiştir. Neticede Ahıska Türklerinin Türkiye'ye yönelik iskânlı ve iskânsız göçlerini sosyokültürel uyum açısından kıyaslayan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu, işbu çalışmayı benzerlerinden ayırmaktadır.

Ahıska Türklerini konu edinen birçok çalışma betimleyici niteliktedir ve saha araştırmalarıyla desteklenmemiştir (Gönüllü and Öncel 2020). Ayrıca bu alanda yapılan çalışmaların duygusal bir ton içerdiği ve daha ziyade sürgün anlatısına odaklandığı gözlenmiştir. İş bu çalışma ise saha verilerinin istatistiksel analizine dayanmakta ve somut öneriler içermektedir.

Yılmaz ve Mustafa tarafından yürütülen çalışma, Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göçüne ve Türkiye'de yaşadıkları sorunlara odaklanmaktadır (Yılmaz and Mustafa 2014: 2). Çalışmada veriler anket yöntemiyle toplanmış ve SPSS ile analiz edilmiştir. Çalışma, sorunları tespit etmek açısından önemli bir katkı sağlamış ancak Ahıska Türklerinin toplumsal uyumlarına ilişkin somut veriler sunmamıştır. İnan tarafından yapılan çalışma ise iskân kanunlarının incelenmesine dayalı olarak Türkiye'nin göç politikalarına değinmiş ancak Ahıska Türkleri özelinde spesifik bir analiz içermemiştir (İnan 2016). İskân kanununun Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze uzanan değişim ve gelişim sürecine değinen çalışma, Türkiye'nin genel göç politikaları üzerine değerlendirmeler içermekle birlikte iskân politikasını sosyokültürel uyum açısından ele almamıştır. Ganiyeva'nın çalışması ise Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göçleri sırasında karşılaştıkları hukuki sorunlara değinmiş ve konuyu vatandaşlık sorunu ekseninde değerlendirmiştir (Ganieva 2012). Çalışmada iskân politikasının iyileştirilmesine ve Ahıska Türklerinin sürgününün tarihsel sürecine yer verilmiş ve mesele, Ahıska Türklerine doğrudan vatandaşlık hakkı tanıyan 3835 sayılı kanun çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu noktada, iskân kanununun içeriğine değil, 3835 sayılı kanunun uygulanmıyor oluşunun yol açtığı sorunlara değinilmiştir. Devrisheva'nın 2019 yılında yayımlanan çalışması ise göç tarihi eksenseldir ve Ahıska Türklerinin sürgün edilişlerini tarihsel bir bakış açısıyla incelemiştir (Devrisheva 2019).

Aydınğün ve Aydınğün tarafından yapılan çalışma oldukça geniş kapsamlı ve kuramsal yaklaşıma sahip olmakla birlikte Ahıska Türklerinin çok parçalı, dağınık ve ulus üstü bir toplumsal yapıya sahip olduğunu ortaya koymakta; buna karşın Ahıska Türklerinin Türkiye'ye yönelik göçleri türlerine göre kıyaslamamaktadır (Aydınğün and Aydınğün 2014). Birincil kaynakların kullanılması itibariyle değerli bir içeriğe sahip olan çalışma, Ahıska Türklerinin muhtemel göç rotalarının Türkiye olacağını belirtmesi bakımından önemlidir. Ancak bu çalışmada da göç politikasına yönelik somut öneriler geliştirilmemiştir. Kolukırık'ın çalışması da kavramsal açıdan güçlü bir içeriğe sahiptir (Kolukırık 2011). ABD'ye göç eden Ahıska Türklerinin aile yapısını inceleyen ve toplumsal hafızayla kolektif kimlik oluşumuna

eğilen yazar, Ahıska Türklerinin kimlik ve aile yapısı arasındaki ilişkiyi etkili bir şekilde tanımlamış ancak iskânlı ve iskânsız göç arasında karşılaştırma yapmamıştır.

Şakacı tarafından yapılan çalışma da 2510 sayılı iskân kanununu incelemiş ancak konuyu günümüzdeki gelişmeler ve Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göçüyle ilişkilendirmemiştir (Şakacı 2020). Bu alanda yapılan çalışmalar daha ziyade kanunun içeriğiyle ve Balkanlardan gelen göçmenlerle ilgilenmiştir. Kütükçü tarafından yapılan ve Ahıska Türklerinin anavatana dönüşünü ele alan çalışması ise meselenin uluslararası hukuk boyutuna eğilmiş ancak güncelliğini doğal olarak artık yitirmiştir (Kütükçü 2005).

Yapılan literatür incelemesi, Ahıska Türklerinin Türkiye'nin çeşitli şehirlerine yaptığı göç etmelerini ele alan çalışmaların son yıllarda arttığını göstermektedir. Örneğin Aktepe ve arkadaşları tarafından yürütülen çalışmada, 2014 yılında Erzincan'a iskânlı göç ettirilen Ahıska Türklerinin uyum süreci incelenmiş, veriler anket yoluyla elde edilmiş ve elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır (Aktepe, Tekdere, and Şuhan Gürbüz n.d.). Ne var ki bu çalışma da iskânlı ve iskânsız göçü kıyaslamamış ve iskân politikasının iyileştirilmesi yönünde yapısal öneriler geliştirmemiştir. Koyuncu ve Şimşek tarafında yapılan çalışma da Erzincan üzerinde yoğunlaşmış ve Ahıska Türklerinin toplumsal uyumunda dinin rolünü incelemiştir (Koyuncu and Şimşek 2020). Çalışma, sosyal uyumda dinin rolünü incelemesi açısından özgün olsa da iskânlı ve iskânsız göçleri kıyaslamamış ve iskân politikasının geliştirilmesi noktasında öneri geliştirmemiştir.

Yukarıda anılan çalışmaların yanında Topçu ve Kaya (Topçu and Kaya 2020a), Poyraz ve Güler (Poyraz and Güler 2019), Yiğittürk Ekiyor (Yiğittürk Ekiyor 2018), Kurt ve Açıkgöz (Kurt and Ali Açıkgöz 2017), Özözen ve İbrahimov (Özözen and İbrahimov 2013), Üren (Üren 2016), Alptekin (Alptekin 2013) ve diğerleri tarafından yürütülen çalışmalar, Ahıska Türklerinin ABD ve Türkiye'nin muhtelif yerlerine yapılan yerleşimleri ele almış ve konuyu kimlik, kültür ve uyum açısından incelemiştir. Tüm bu çalışmalar, Ahıska Türklerini konu edinmeleri ve göç üzerine odaklanmaları açısından değerlidir, alan yazınına ciddi katkılar sunmaktadır. Ancak yine konuya göç türleri ve iskân politikasının geliştirilmesi açısından yaklaşmaz ve somut öneriler geliştirmezler.

Literatür taraması sonucunda elde edilen verilere göre Ahıska Türkleri, kendilerinin Anadolu Türk kültürü ile uyumlu oldukları; dil, din, kültür ve kimlik konusunda Türk toplumu ile yüksek derece benzeştikleri düşüncesindedir. Aynı şekilde Türk toplumunun da Ahıska Türklerini Türk kimliğinin asli unsurlarından biri olarak değerlendirdiği görülmektedir. Bununla birlikte Türkiye'ye göç eden Ahıska Türklerinin iktisadi ve sosyal hayata entegrasyon konusunda çeşitli güçlüklerle karşılaşmalar da Türkiye'yi kendi vatanları olarak tanımladıkları gözlenmektedir. Göç literatürünün büyük bir kısmıyla uyumlu olarak hem yerden memnuniyet hem de kendine yeterli bir yaşam tarzını sürdürmek, bağlılık ve aidiyet için önemli bir rol oynamaktadır (Dogan 2020: 184). Bu noktada hem literatür hem de

Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göçlerin Sosyokültürel Uyumlarının Karşılaştırmalı Analizi: Ahıska Türkleri saha gözlemleri, bu koşulların Ahıska Türkleri için önemli ölçüde sağlandığını göstermektedir.

Göç çalışanları göçü tek yönlü bir kökeninden koparılma veya kimliğin yeni bir yerde yeniden kök salması olarak kabul edilmemesini sağlamak için "transmigrant", "bifocal subject", "circulation migrant" veya "remigrant" gibi kavramlar üretmişlerdir (Aktaran: Dogan 2020: 170). Bu çalışmalar, göçmenlerin kendi kimliklerini koruduklarına ve kökenlerine olan bağlılıklarına da vurgu yapmaktadır. Park göçmenlerin, uyum sağlamak ve daha müreffeh bir yaşam elde etmek için ev sahibi toplumlara uyum sağlama çabası içinde olduğunu ve bunun göçmenlerin kimliklerini aşındırabildiğini iler sürmektedir (Park 1999: 50). Bu bağlamda Türkiye'ye yerleşen Ahıska Türkleri uyum sürecinde hem kökenine bağlılığını sürdüren hem de kimliğini koruyan müstesna bir topluluktur. Esasında bu topluluk, bir ulus devlete organik olarak bağlı olmadan 80 yılı aşkın bir süredir sürgünde yaşamasına rağmen kültür, din, dil, örf ve adetleri kendininkinden farklı olan toplumların içinde bunu başarmıştır. Bu nedenle Türkiye, kimlik koruma mücadelesinin değil, toplumla aidiyet ilişkisi geliştirme çabasının yaşandığı bir 'vatandır'.

Yerinden edilmiş kişilerin aidiyet duygusu, onları belirli bir bölgenin kurumsal yapısına, tarihine ve siyasetine yerleştirmeden tam olarak anlaşılamaz. Ahıska Türkleri, kendine has özellikleri, kaynakları, etnik yapısı, ekonomisi ve ideolojileri ile birçok ülkeye dağılmış durumda. Dolayısıyla Türkiye'nin kendine özgü özellikleri ve Ahıska Türklerine karşı takındığı tutum, bu topluluğun kendi aidiyet duygusunu inşa etmede önemli bir etkiye sahiptir (Dogan 2020: 172).

Ahıska Türklerinin vatan, dil, kimlik ve aidiyet kavrayışlarını anlamak için 'mekân' ve 'bellek' üzerine ortaya konan literatür de önemli anlam çerçeveleri sunmaktadır. Neticede bu kavrayışlar, Ahıska Türklerinin göç kararlarını ve yönünü etkileyen önemli unsurlardır. Bu bağlamda Türkiye'yi kimlik ve aidiyet bakımından 'güvenli' bulan Ahıska Türkleri, kendi geleceklerini Türkiye ekseninde kurgulamaktadır. Türkiye, Ahıska Türklerinin toplumsal belleğinin korunduğu, geliştiği ve aktarıldığı düşünsel bir 'mekandır'. Bahsedilen bellek bireye ait olan değil, toplumsal olarak ortaya çıkmıştır. Bu bellek bireyin kapasitesinin veya kişisel yaşam öyküsünün değil, dış koşulların, toplumsal ve kültürel unsurların ürünüdür (Assmann 2022: 24). Tarihsel bir birikim süreci sonunda ortaya çıkar ve Halbruchs'un ortaya koyduğu üzere bireysel değil, kolektiftir (Halbwachs 2023: 63). Belleğin kolektif özeliği, onu taşıyanlarla birlikte var olması demektir (Assmann 2022: 43). Birliktelik ise kültürel hafızayı da ortaya çıkarmaktadır (Assmann 1995: 129). Assmann'ın açıklaması bizim için bir açıklama ve bir uyarı iletmektedir. İlk olarak Ahıska Türklerinin neden toplu olarak göç ettiklerini ve yerleşme motivasyonlarının neden toplu olmaktan yana geliştiğini açıklamaktadır. İkinci olarak Ahıska Türklerine yönelik izlenecek iskân politikasının hangi unsurları gözetmesi gerektiği konusunda bir uyarı içermektedir.

Birey ile mekânın etkileşimine ve karşılıklı olarak birbirini inşa ettiğine değinen Halbruchs'un düşüncesine uygun olarak Ahıska Türkleri, Türkiye'de yeni bir mekân inşa etmişler ve buna dayanarak 'vatan' duygularını belirli ölçüde tatmin etmişlerdir (Halbwachs 2023: 159). Başka bir ifadeyle Türkiye'ye göç, bu düşünsel mekânı somutlaştırmış ve bu mekân, 'vatan'a evirilmiştir.

Gerek konu üzerine gerekse konuyu anlamayı sağlayan tüm çalışmalar şüphesiz ki Ahıska Türkleri ile ilgili külliyyatın oluşması ve anlamlandırılmadı noktasında kıymetlidir. Ancak mevcut değerlendirme, Ahıska Türklerini konu edinen yazının oldukça geniş olmasına rağmen çoğunlukla göçün dramatik anlatısına odaklandığını göstermektedir. Göç sürecine, kimlik ve kültürün inşasına, Ahıska Türklerinin ulus üstü özellik taşıyan toplumsal yapısına, Türkiye'nin muhtelif yerlerindeki yerleşimlerin uyum sorunlarına eğilen çalışmalar, hiç şüphe yoktur ki son derece değerlidir. Bu çalışmalar, Türkiye'nin göç politikasının geliştirilmesi ve Ahıska Türklerinin Türkiye'deki yerleşim süreçlerine ışık tutması konusunda önemli kaynakları oluşturmaktadır. Ancak bu birikimin, iskanlı ve iskansız göçleri kıyaslayan çalışmalarla desteklenmesi gerekmektedir. Bu nedenle işbu çalışma, söz konusu eksiği giderme ve ihtiyaç duyulan verileri sunma noktasında fayda sağlamaya adaydır.

Yukarıda değinilen hususlarla birlikte düşünüldüğünde bu çalışma, disiplinler arası bir yaklaşımla hazırlanması, iskânlı ve iskânsız göçü sosyokültürel uyum açısından kıyaslaması, psikolojik sermaye birikiminin bu uyumdaki etkisini incelemesi, Ahıska Türklerinin Türkiye'ye yönelik göçünü çok boyutlu açıdan ele alması, Ahıska Türklerinin Türkiye'ye yönelik göçü noktasında öneri geliştirmesi ve gelecek projeksiyonu çizmesi bakımından benzerlerinden ayrılmakta; alandaki bu boşluğu kendi ölçüsünce doldurmayı amaçlamaktadır. Öte yandan çalışma, Türkiye'ye göç etmeyi önceleyen ve vatan tanımını Türkiye eksenli kurgulayan Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göçünü sürdürülebilir şekilde yönetilmesine katkı sunacak veriler içermesi bakımından da önemlidir.

Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Göçü ve Türkiye'nin Tutumu

Türkiye'de yaşayan Türkler için Orta Asya, genellikle anayurt olarak değerlendirilirken, Türkiye dışında yaşayan Türk kökenliler içinse Türkiye, rahatlıkla sığınabilecekleri bir "ana vatan" olarak tanımlanmaktadır (Karaman et al. 2018: 89). Türkiye'de yaşayan Ahıska Türkleri de birçoğu daha önce atalarının vatanını (Ahıska) ziyaret etmemiş olmasına rağmen, ana vatan olarak tanımladıkları Türkiye'ye gelmektedir. Bu eğilim, Soğuk Savaş sonrası uluslararası ilişkiler sisteminin sunduğu olanaklarla hız kazanmıştır. Zira Soğuk Savaş sonrası uluslararası sistemin koşulları, Türkiye'ye Türk soylulara karşı aktif bir siyaset izleme olanağı vermiş ve Türkiye, özellikle Ahıska Türklerinin gerek Türkiye'ye göçleri gerek Ahıska'ya dönüşleri konusunda girişimlerde bulunarak somut kazanımlar elde etmiştir.

Türkiye, 1990'ların başında Türk dünyasına yönelik söylemlerini arttırmış ve bu yönde çeşitli somut adımlar atmıştır (Kara 2012). Bu adımlar biri, Ahıska Türklerinin Türkiye'ye

Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göçlerin Sosyokültürel Uyumlarının Karşılaştırmalı Analizi: Ahıska Türkleri göçlerini ve iskanlarını düzenleyen 3835 Sayılı *Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskânına Dair Kanundur* (T.C. İçişleri Bakanlığı n.d.). Söz konusu düzenleme ile dünyanın çeşitli ülkelerinde yaşamlarını güç koşullarda sürdüren Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göçleri düzenlenmiş ve sınırlı sayıda da olsa iskânlı göç uygulamaları gerçekleştirilmiştir. 1991'de başlayan göçlerle birlikte Türkiye'de çoğunluğu iskansız olmak üzere çok sayıda Ahıska Türkü bulunmaktadır. Özellikle İstanbul, İzmir, Bursa, Antalya, Erzincan, Ankara, Kocaeli, Bitlis ve Denizli, Ahıska Türklerinin yoğun olarak yaşadığı illerdir (DATÜB 2024). Aynı (müstakil) bir etnik grup olmadıkları ve nüfus sayımında ayrı bir kategori belirtilmedikleri için Türkiye'de yaşayan Ahıska Türklerinin sayısını kesin olarak belirlemek zordur. Ne var ki sivil toplum kuruluşlarından ve çeşitli uzmanlık kuruluşlarından elde edilen veriler birleştirildiğinde 150 ile 200 bin arasında bir sayıya ulaşılmaktadır.¹

Bu noktada vurgulanması gereken bir başka nokta, Türkiye'nin Türkiye dışındaki etnik Türklere yönelik uyguladığı 'yerinde kalma' yönündeki politika, Ahıska Türklerine kısmen uygulanmaktadır. Buradaki istisna, Ahıska Türklerinin travmatik bölgelerde yaşıyor olmaları ile açıklanabilir. Bu bağlamda, Türkiye'nin uyguladığı iskân politikası neticesinde Türkiye'ye yerleştirilen Ahıska Türklerinin sayısı 10 bin civarındadır. Resmi veriler ve STK'ların verileri birleştiğinde, bu sayının teyit edildiği görülmektedir. Bu sayının, iskanlı nüfusu ifade ettiği, iskansız olan yerleşimlerin bunun dışında kaldığı akılda tutulduğunda, Türkiye'de ikamet eden Ahıska Türkleri sayısının büyük bir çoğunluğunun iskân politikasının dışında kaldığı görülmektedir. Bu da Türkiye'ye göç eden Ahıska Türklerinin kendi olanak ve planlamaları doğrultusunda hareket ettiklerini ve karşılaştıkları güçlüklerin üstesinden gelmek zorunda kaldıkları göstermektedir. İskanlı göçmenlerin sayısı daha net olarak bilinebilirken iskansız göçmenlerin sayısı ancak tahmin edilebilmektedir. Sayının kesin olarak bilinebilmesi, bir sayım veya kayıt sistemini gerektirmektedir. Ancak bu yönde pratik bir ihtiyaç olmaması, gerekliliğin de bulunmaması nedeniyle bu sayının kesin olarak belirlenmesine yönelik bir çaba gösterilmemektedir.

Yukarıda belirtilen durum ve süregelen göç akışı, Türkiye'nin sistematik, ön alıcı, sürdürülebilir bir göç ve iskân politikasının varlığına yönelik zarureti ortaya koymaktadır. Zira göç, Türkiye'nin yoğun olarak maruz kaldığı bir süreci ifade ederken Ahıska Türkeri, Türkiye'yi hedef ülke olarak tanımlamaya devam etmektedir. Uluslar ötesi bir yapıya sahip olsalar da Ahıska Türkleri Türkiye'yi vatan olarak tanımlamakta ve başka bir ülkede yaşamını sürdürseler de Türkiye ile sosyoekonomik temasını korumaya özen göstermektedir (Aydıngün and Aydıngün 2014: 28).

Verilerin Toplanması ve Analiz Yöntemi

¹ DATÜB Genel Sekreteri Fuat Uçar ile kişisel görüşme, 25 Kasım 2023

Çalışmanı evreni, Antalya ve Erzincan illerinde ikamet eden Ahıska Türkleridir. Araştırmanın örneklemini; 18 yaş üstü olan, okuma yazma bilen, araştırmaya katılmaya gönüllü olan Erzincan ve Antalya illerinde yaşayan Ahıska Türkleridir. Erzincan ve Antalya illerinde ikamet edilmemesi, 18 yaş altında olunması, okuma yazma bilinmemesi, araştırmaya katılmaya gönüllü olunmaması, dışlanama kriterleri olarak belirlenmiştir.

Antalya ve Erzincan iller, iskansız ve iskanlı göçlere iyi birer örnek teşkil ettikleri için seçilmiştir. Ahıska Türkleri, iş ve yaşam olanakları nedeniyle özellikle 2000 yılından sonra Antalya'ya yerleşmeye başlamışlardır. Erzincan iline ise 2014 yılında Ukrayna'da meydana gelen siyasi ve askeri istikrarsızlığın yol açtığı kriz sonrasında Türkiye Cumhuriyeti tarafından 2016 yılında iskân ettirilmişlerdir.

Erzincan'a yerleştirilen Ahıska Türkleri, Üzümlü İlçesinin Mimarşinan, Yavuzselim ve Muhsin Yazıcıoğlu Mahallelerinde ikamet etmektedirler. Antalya'da ikamet eden Ahıska Türkleri ise Muratpaşa, Kemer, Konyaaltı, Kepez, Aksu, Serik, Manavgat ve Alanya ilçelerinde öbekenmiş olmak üzere daha homojen bir yerleşim sergilemektedirler. Bu yapı, verilerin küme örnekleme tekniğiyle toplanmasını olanaklı kılmıştır. Bu amaçla hangi mahalle ve ilçelerden veri toplanacağı rassal olarak belirlenmiş, küme örnekleme tekniğiyle 183'ü Antalya'dan ve 180'i Erzincan'dan olmak üzere seçilen 363 kişinin ev ve işyeri adreslerine, muhtar ve kanaat önderleriyle birlikte, ziyaretler düzenlenmiştir. Antalya'nın Muratpaşa, Kemer, Konyaaltı, Kepez, Aksu, Manavgat ve Alanya illeri ile Erzincan'ın Mimarşinan, Yavuzselim ve Muhsin Yazıcıoğlu Mahallelerinde ikamet eden Ahıska Türkler ile yüz yüze görüşülmüştür. Veriler, bu ziyaretler ile ulaşılan bireylerden gönüllülük esasına göre toplanmıştır. Veriler, 2022 yılının ağustos ayında Antalya'dan, ekim ayında ise Erzincan'dan toplam 363 katılımcıdan elde edilmiştir.

Veri toplama aracı olarak Dollwet ve Reichard (2014) tarafından geliştirilen, 20 madde (soru) ve 4 boyuttan oluşan "Kültürlerarası Psikolojik Sermaye Ölçeği" (Dollwet and Reichard 2014), Ward ve Kennedy (1999) tarafından geliştirilen, 29 maddeden (sorudan) oluşan "Sosyokültürel Uyum Ölçeği" kullanılmıştır (Ward and Kennedy 1993). Kültürlerarası Psikolojik Sermaye Ölçeği "1: kesinlikle katılmıyorum" ve "7: kesinlikle katılıyorum" şeklinde 7'li Likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Sosyokültürel Uyum Ölçeği ise "hiç zor değil (0 puan)" ve "olağan üstü zor (4 puan)" olacak şekilde 5 kategori halinde oluşturulmuştur. Bu ölçekler, bireylerin uyumunu ve uyumunda etkili olan psikolojik sermayeyi ölçmeyi olanaklı kıldıkları için tercih edilmiştir. Ayrıca katılımcılar 16 adet demografik soru yöneltilmiştir. Bu sorular, katılımcıların hangi motivasyonla, nasıl, ne koşullarda ve hangi amaçla göç ettiklerini anlamak ve vatan kavramlarını, Türkiye'ye göçün sürüp sürmeyeceğini ve kalifiye özelliklerini ortaya koymak için oluşturulmuştur.

Çalışmanın verileri SPSS 26 ile analiz edilmiştir. Elde edilen verilerde öncelikle frekans bilgileri raporlanmış, iskanlı ve iskansız göç edenlerin; kültürlerarası psikolojik sermayesi ve

Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göçlerin Sosyokültürel Uyumlarının Karşılaştırmalı Analizi: Ahıska Türkleri sosyokültürel uyumu açısından bir fark olup olmadığının tespiti için t testi, ilişki olup olmadığının tespiti için de korelasyon analizi yapılmıştır. Neticede çalışma, nicel yöntem esasları izlenerek yürütülmüş ve tamamlanmıştır.

Bulgular

Öncelikle ölçeklerin güvenilirlik analizleri yapılmış; Kültürlerarası Psikolojik Sermaye Ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa 0,95, Sosyokültürel Uyum Ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alpha 0,98 olarak hesaplanmıştır. Ölçeklerden elde edilen Cronbach Alfa katsayıları 0,70'ten büyük olduklarından (Bayram, 2009) ölçeklerden elde edilen verilerin güvenilir olduğu ortaya konulmuştur.

Tablo 1: Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgilerin Frekans Dağılımı

Demografik Yapıları	Grup	Erzin can (n, %)	Antalya (n, %)
Cinsiyet	Kadın	93 (48,3)	74 (57,2)
	Erkek	87 (51,7)	99 (42,8)
Yaşlar	25 ve altı	58 (32,2)	31 (17,9)
	26-35	54 (30,0)	38 (22,0)
	36-45	41 (22,8)	46 (26,6)
	46-55	17 (9,4)	30 (17,3)
	56-65	7 (3,9)	16 (9,2)
	66 ve üstü	3 (1,7)	12 (6,9)
Türkiye'ye Yerleşirken Kaç Yaşındaydı?	25 ve altı	92 (51,0)	99 (57,3)
	26-35	45 (25,0)	29 (16,8)
	36-45	28 (15,6)	28 (16,2)
	46-55	8 (4,4)	12 (6,9)

	56-65	5 (2,8)	4 (2,3)
	66 ve üstü	2 (1,1)	1 (0,6)
Medeni Hal	Bekar	65 (36,1)	50 (28,9)
	Evli	115 (63,9)	123 (71,1)
Eğitim Düzeyi	İlk Öğretim	71 (39,4)	23 (13,3)
	Lise	50 (27,8)	81 (46,8)
	Ön Lisans	38 (21,1)	21 (12,1)
	Lisans	12 (6,7)	27 (15,6)
	Lisans	7 (3,9)	15 (8,7)
	Doktora	2 (1,1)	6 (3,5)
Bilinen Yabancı Dil	Rusça	143 (79,4)	102 (59)
	İngilizce	28 (15,6)	59 (34,1)
	Almanca	7 (3,9)	6 (3,5)
	Diğer	2 (1,1)	6 (3,5)
Çalışma Durumu	Çalışmıyor	95 (52,8)	50 (28,9)
	Öğrenci	33 (18,3)	11 (6,4)
	Ev Kadını	35 (19,4)	34 (19,7)
	Kendi İş	6 (3,3)	8 (4,6)
	Kurumunda	4 (2,2)	14 (8,1)
	Özel	7 (3,9)	56 (32,4)
	Sektörde		

Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göçlerin Sosyokültürel Uyumlarının Karşılaştırmalı Analizi: Ahıska Türkleri

Nereyi Vatanı Hissediyor?	Ahıska	127 (70,6)	40 (23,1)
	Türkiye	47 (26,1)	126 (72,8)
	Diğer	6 (3,3)	7 (4,0)
Kimlerle Birlikte Göç Etti?	Yalnız	12 (6,7)	36 (20,8)
	Çekirdek Aile	117 (65,0)	101 (59,0)
	Geniş Aile	51 (28,3)	35 (20,2)

Katılımcıların 180'i (%51) Erzincan, 173'ü (%49) Antalya ilinde ikamet etmektedir. Erzincan'da ikamet edenlerin %48,3'ü kadın, %51,7'si erkektir. Antalya'da ikamet edenlerinse %57,2'si kadın, %42,8'i erkektir. Yaş gruplarının dağılımına bakıldığında Erzincan'da ikamet edenlerin yaklaşık %62'si 35 yaş ve altındayken, Antalya'da ikamet edenlerde bu oran yaklaşık %40'tır. Katılımcılara Türkiye'ye yerleştiklerinde kaç yaşında oldukları sorulmuştur. Hem Erzincan (%51) hem de Antalya'da (%57,3) ikamet edenlerin büyük bir kısmı 25 yaşından önce Türkiye'ye yerleştiklerini ifade etmiştir. Erzincan'da ikamet edenlerin %36,1' i bekar, %63,9'u evli iken Antalya'da ikamet edenlerin %28,9'u bekar, %71,1'i evlidir. Katılımcılara yabancı bir dil bilip bilmedikleri ve biliyorlarsa hangi dili bildikleri sorulmuştur. 353 katılımcının tamamı yabancı dil bildiklerini belirtmiştir ve her iki gruptaki katılımcılarda da en fazla bilinen yabancı dil olarak Rusça ön plana çıkmıştır. Erzincan'da ikamet edenlerin %79,4'ü Rusça bilirken Antalya'da ikamet edenlerinse %59'u Rusça bilmektedir. Katılımcıların çalışıp çalışmama durumları sorulduğunda Erzincan'da yaşayanlarla Antalya'da yaşayanlar arasında ciddi bir uçurum olduğu ortaya çıkmaktadır. Erzincan'da yaşayanların %52,8'i çalışmıyorken Antalya'da yaşayanlarda bu oran %28,9'dur. Her iki ilde ev kadınları oranları birbirlerine hemen hemen eşitken özel sektörde çalışan kişilerin oranlarındaysa ciddi farklılıklar vardır. Erzincan'da yaşayanların sadece %3,9'u özel sektörde çalışırken Antalya'da yaşayanların %32,4'ü özel sektörde çalışmaktadır. Katılımcılara nereyi vatanları olarak hissettikleri sorusu yöneltilmiş, Erzincan'da ikamet edenlerin %70,6'sı Ahıska'yı, %23,1'i ise Türkiye'yi vatanları olarak hissettiklerini söylemişlerdir. Antalya'da ikamet edenlerde ise bu oranlar tamamen tersi bir şekildedir; %23,1'i Ahıska'yı vatanları olarak hissederken, %72,8'i ise Türkiye'yi vatanları olarak hissetmektedir. Her iki gruptaki katılımcıların çok büyük bir kısmının çekirdek aile (Erzincan'dakilerin %65'i, Antalya'dakilerin %59'u) veya geniş aileleriyle göç ettikleri çok az bir kısmının yalnız göç ettikleri ortaya konulmuştur.

Katılımcıların psikolojik sermaye ve sosyokültürel uyumlarına ilişkin analizler yapılırken öncelikle verilerin illerde ikamet eden bireyler için normal dağılıp dağılmadığı kontrol edilmiştir bu amaçlar her bir faktör için çarpıklık ve basıklık değerine bakılmıştır. Çarpıklık ve basıklık katsayılarının tamamının -1,5 ile +1,5 arasında olması sebebiyle (Tabachnick and Fidel 2013) verilerin normallik varsayımını sağladığı görülmüştür.

Katılımcıların psikolojik sermaye ve sosyo kültürel uyum düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız örneklem t-testi ile analiz edilmiştir.

Tablo 2: İskân Durumuna Göre Farklılıklar

Faktör	F	t	df	p
Psikolojik Sermaye	29,459	-15,850	351	0,000
Sosyo Kültürel Uyum	1,142	-6,504	351	0,000

Tablo incelendiğinde, psikolojik sermaye değişkeni için iskan durumuna göre varyansların homojen olduğu ($F=29,459$, $p<,05$) ve psikolojik sermayelerinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı [$t(351)=-15,850$, $p<,01$], bu farkın Antalya’da ikamet edenlerin ortalamasının ($X_A=89,8$) Erzincan’da ikamet edenlere ($X_E=37,5$) göre yüksek olmasından kaynaklandığı görülmüştür.

Sosyokültürel uyumun; iskan durumuna göre varyansların iskanlı ve iskansız yerleşenler için homojen olmadığı ($F=1,142$, $p>,05$) ve uyumun istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği [$t(351)=-6,504$, $p<,01$], bulunmuştur. Bu farkın Antalya’da ikamet edenlerin ortalamasının ($X_A=32,7$) Erzincan’da ikamet edenlere ($X_E=17,8$) göre yüksek olmasından kaynaklandığı, ölçeğin yapısı gereği Antalya’da yaşayanların sosyokültürel uyumlarının daha düşük olmasından kaynaklandığı görülmüştür.

Tartışma

Yürütülen çalışma, her iki grup için de yüksek bir uyum düzeyi tespit etmiştir. Sosyokültürel uyum düzeyinin yüksek çıkması ve her iki göçmen grubun da yaşadığı çeşitli iktisadi ve hukuki sorunların görmezden gelmesini açıklayan husus, ‘vatan’ tanımı konusundaki bir diğer bulgudur. Vatan hissiyatının ve tanımının ‘Türkiye’ oluşu, Ahıska Türklerinin etnik dayanak noktası olarak Türkiye’yi kabul etmesiyle açıklanabilir. Literatür, etnik grupların daha büyük etnopolitik yapılarla birleştiğinde veya göç ile başka bir etnopolitik yapıya katılmak zorunda kaldıklarında kültürlerarası entegrasyonun zor olacağını ifade etmektedir (Assmann 2022: 154). Bu, Türkiye’de bulunan Ahıska Türklerinin neden yüksek bir sosyokültürel uyuma sahip olduklarını aksi yönden açıklamaktadır. Zira az önce

Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göçlerin Sosyokültürel Uyumlarının Karşılaştırmalı Analizi: Ahıska Türkleri ifade edilen etnopolitik örtüşmeye dair kuvvetli inanç ve bilinç, Türkiye'yi vatan olarak görmek ve Türkiye'de 'güvende hissetmek' ile de açıklanabilmektedir.

Türk kimliğinin kuvvetli temsilcileri olan Ahıska Türklerinin kültürel kodları, Anadolu Türk kültürüyle uyumlu, onu destekleyen ve besleyen mahiyettedir. Bu noktada ortak kimlik algısının etkisi ortaya çıkmaktadır. Saha gözlemleri, Türkiye'ye göç etme kararı alan veya bu duruma mecbur kalan Ahıska Türklerinin Türk toplumu tarafından iltifatla karşılandığını ve Türkiye'nin toplumsal güvenliğine katkı sağladığını doğrulamaktadır. Bu noktada hem ev sahibi toplumun hem göçmen grubun karşılıklı olarak desteklediği bir uyum sürecinin varlığı söz konusudur.

Ahıska Türklerinin büyük bir kısmı, sürgünde yaşadığı yıllar boyunca "orijinal vatan hakkında bir kolektif bellek, vizyon veya mit" oluşturdular. Bu mitin, kendi "ideal, gerçek" evleri olduğuna inanmaktan vazgeçemediler. Ona/oraya geri dönme fikrini hep korudular. Bu fikre bağlılık etrafında şekillenen ilişkiyi dayalı olarak da güçlü bir etnik-topluluk bağına meydana getirdiler (Safran 2011: 83-84). Orijinal vatanlarına fikirselle ve duygusal bir bağlılık ve bu bağlılık etrafında bir etnik kimlik inşa etmek ve sürdürmek, Filistinliler, Ermeniler ve İranlılar gibi bazı diasporik gruplar arasında yaygındır. Filistinliler için benzersiz bir Filistin kimliği, acı çekmeleri, vatanlarının işgali ve dinleri etrafında inşa edilmiştir (Dogan 2020: 179). Ahıska Türkleri için de yerinden edilmek, sürgünde yaşamak ve bir devlete ait olmamak, orijinal vatani düşlemek, kuvvetli bir grup kimliği inşa etmiştir. Bu yüksek kimlik bilinci, Ahıska Türklerinin var olmasını sağlamış ve diğer devlet içinde ve kültürler altında kaybolmasını engellemiştir. Bu noktada vatan, atalarının doğduğu yer olmakla birlikte daha çok kolektif hafızada yer almış ve Türkiye, onlar için güvenli bir liman olmuştur. Vatan fikri Türkiye'de somutlaşmış, vücut bulmuştur.

Uluslararası literatür ve bu çalışmanın bulguları bir araya geldiğinde, vatan fikrinin Ahıska Türkleri için karmaşık bir kavram olduğu da ortaya çıkmaktadır (Dogan 2020: 176). Çalışmanın örneklem grubu (özellikle Antalya'da ikamet edenler) büyük bir oranla, Türkiye'yi vatan olarak benimsemektedir. Bununla birlikte Gürcistan'da bulunan Ahıska'ya karşı da romantik bir aidiyet beslemekte, dünyanın çeşitli ülkelerine dağılmış olsalar da kendilerini birleştiren kolektif hafıza ve çok çeşitli kültürlerle girdikleri etkileşim, Ahıska Türklerine uluslararası bir kimlik kazandırmaktadır. Bu kimliğin tanımlayıcı özeliği olarak ulusötesilik, kimlik konusundaki fikri dinamik kılmaktadır. Bu, Ahıska Türklerinin güçlü çekirdek kimliğinin yumuşak bir kültürlerarasılıkla örtülü olduğunu hissettirmektedir (Dogan 2020: 182). Neticede Ahıska Türkleri, kolektif belleklerinde ve duygu dünyalarında Ahıska'yı 'vatan' olarak düşleseler de pratikte Türkiye'yi vatan olarak benimsemekte ve geleceklerini Türkiye ekseninde kurgulamaktadır.

Bununla birlikte, her iki örneklem grubu için de uyum politikalarına ihtiyaç olduğu saptanmıştır. Bu, Türkiye'ye göç eden Ahıska Türklerinin Türk toplumuyla bütünleşme süreci

açısından önemli bir husustur. Ahıska Türkleri, Türk kimliğinin önemli taşıyıcıları olsa da farklı kültürel deneyimler yaşamış ve farklı kimliklerle komşuluk yapmışlardır. Bu durum, günlük hayatta alışılmış uygulamalar oluşturmuş ve bu uygulamalar, toplumsal uyumun bazı alanlarında gecikmelere yol açmıştır. Bu nedenle, Türkiye'nin benimsediği ve yasal olarak yabancılara yönelik izlediği uyum politikaları, Ahıska Türklerinin toplumsal uyum süreçlerini destekleyici bir şekilde düzenlenmelidir.

Ahıska Türklerinin Türk toplumuna intibakları için uyum politikası gerektiği noktası, yeni bir araştırmaya kapı aralamaktadır. Uyum politikasının hangi noktaları kapsayacağı, neleri önceleyeceği ve nasıl bir strateji ile uygulanacağı gibi hususlar, yeni bir çalışmanın odak noktası olabilir. Zira yürütülen literatür taramasında bu yönde tatmin edici bir çalışmaya rastlanmamıştır. Literatüre katkı sağlayabilecek bir diğer konu da Ahıska Türklerinin ana vatana geri dönüşlerine yönelik akademik çalışmaların sınırlılığını aşmaktır. Çünkü yapılan saha çalışması, Ahıska Türklerinin (Gürcistan'a) geri dönüş konusunda çelişkili bilgilere sahip olduğunu ve geri dönüşe yönelik tutarlı bir tutum geliştiremediklerini göstermektedir.

Gürcistan'a geri dönme ve Türkiye'ye yerleşme arzuları, Ahıska Türk grupları arasında, ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir (Dogan 2020, s. 70). Ancak Ahıska Türklerinin Türkiye'yi vatan olarak tanımlamaları kendi etnik kimlikleri, Türkiye'ye karşı kurdukları aidiyet ve sistematik olarak aktardıkları toplumsal hafızaları ile açıklanmaktadır. Bununla birlikte, başka ülkelerden göçen ve farklı etnik, dilsel ve dinsel değerlere sahip olan göçmenlere kıyasla Ahıska Türklerinin Türk hukuk sistemi tarafından sağlanan haklara sahip olması, onların dirayetini artıran bir ayrıcalık hissettirmektedir (Parlar 2023). Çalışma, bu durumu destekleyen bulgulara ulaşmıştır. Bu bağlamda Türkiye, yaşanan kimlik inşasının önemli bir bileşeni, dayanak noktası ve mekanıdır.

Türkiye, Ahıska Türkleri için aidiyetin, kimliğin, kolektif hafızanın ve gelecek tasavvurunun mekânı olarak benimsenmektedir. Suda'nın uluslararası birleştirici anlatısına değinen ve hafıza ile mekân arasındaki ilişkiyi analiz eden çalışması bu konuda aydınlatıcı bir içeriğe sahiptir (Suda 2017). Yazarın çalışmasında aktardığına göre yenilgilere, büyük acılara, gizli acılara, iç savaşlara, doğal direnişlere ve göçlere dair anlatılar, ulusun inşa edildiği büyük anlatılardır (Suda 2017: 33). Ahıska Türkleri arasında sürgün ve göç anlatılarının hala canlı ve kimlik inşa edici özellik sergilediği düşünüldüğünde, Ahıska Türklerinin ulus olmasa bile bir topluluk olarak nasıl var olduklarını ve bunu Türkiye ile nasıl ilişkilendirdiklerini anlamamızı kolaylaştırmaktadır. Zira Türkiye'de bulunmak, kimliği korumanın ve inşa etmenin önemli bir güvencesi olarak değerlendirilmektedir.

Çalışmanın ulaştığı bir diğer bulgu, Türkiye'ye yönelik ilk göçün bireysel/çekirdek aile, bunu izleyen göçün ise büyük aile şeklinde gerçekleştiğidir. Bu durum ekonomik koşullarla açıklanabileceği gibi kolektif hafıza ve kimlik muhafazası ile açıklanmaktadır. Ahıska Türkleri, Türkçe konuşmaktan ve yeni nesillere Türkçeyi aktarmaktan vazgeçmemiş,

Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göçlerin Sosyokültürel Uyumlarının Karşılaştırmalı Analizi: Ahıska Türkleri bütün zorluklara rağmen dinlerini terk etmemiş, aile ve akrabalık ilişkilerine ve eğitime önem vermiş bir topluluk olarak karşımıza çıkmaktadır (Topçu and Kaya 2020b, s. 61). Güçlü kolektif benliği, dinamik kimlik aktarımı, aile bağlarının gücüne atıf yapmaktadır. Aile hem kimliğin en çekirdek halini hem de onun taşıyıcılığını simgelemektedir (Assmann 2022: 27). Aile, diğer yandan toplumsal belleğin mekanıdır da. Zira tarihsel anlatılar, aile hikayesi, sürgün hatıraları ve milli bilinç, bir nevi aile içi eğitimle sağlanmaktadır. Bu bağlamdaki kurumsal bir yapıdan yoksun olan Ahıska Türklerinde aile, bir anlamda çok fonksiyonlu okul işlevi görmektedir. Kolektif hafızayı besleyen, koruyan, aktaran ve göçün en temel düzenleyicisi ve sağlayıcısı da en nihayetinde ailedir. Nitekim göç kararı bireysel olarak alınmaz, aile meclisi kararı ile gerçekleşir. Aydıngün ve Aydıngün'ün çalışmalarında da vurgulandığı gibi aile, kolektif kimliğin kurucusu olmanın yanı sıra sosyokültürel uyumun da temel bir dinamiği olarak öne çıkmaktadır (Aydıngün and Aydıngün 2014). Çalışma yöntemi gereği çalışmada kullanılmayan ancak gözlemlenen ve derlenen veriler, aile yapısının Ahıska Türklerinin sosyokültürel uyumu konusunda son derece etkili bir faktör olduğunu teyit etmektedir. Bununla birlikte Ahıska Türklerinin kolektif bilincinin ve dayanışma ruhunun da yüksek seviyede olduğunu göstermektedir. Bu da Ahıska Türklerinin Türkiye'ye yerleştirilmelerinde, toplumsal olarak bir araya gelmelerinin (kümelenmelerinin) yerleşimleri kalıcı olmasını ve uyumun hızla gerçekleşmesini sağlayacak faktörler olarak değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Daha geniş bir bağlamda ele alındığında, aralarında kan bağı veya akrabalık ilişkisi bulunmasa bile Ahıskalık/Ahıskalı olma, kişiler arasında yakınlaşmayı, bağlanmayı ve dayanışmayı destekleyen bir katalizör olarak işlev görmektedir (Hasanov 2016: 1437).

Ahıska Türkleri, sürgün yıllarında aile bağlarını ve etnik dayanışmalarını, aynı zamanda temel bir hayatta kalma aracı olan bir yardımlaşma mekanizması olarak kullanmışlardır (Dogan 2020: 183). Bunu gerekçesini, Halbwachs'ın bireysel ve kolektif bellek açıklamasında bulabiliriz. Göçmen gruplar, birbirlerinin hayatlarının veya kimliklerinin tanıklık ederler (Halbwachs 2023: 29). Bu tanıklık, grubun kolektif kimliği hatırlatır ve böylece bireyin kimliğin içinde kalmasını sağlar (Halbwachs 2023: 31). Halbwachs'ın formülasyonu, Ahıska Türklerinin neden grup/cemiyet olarak bir arada bulunmaya veya göç etmeye özen gösterdiklerini açıklamaktadır. Bir arada bulunma (veya cemiyet olarak yer değiştirme) motivasyonu, Ahıska Türklerinin kimlik muhafazasını sağlamakta ve bireylerini de bu yönde davranmaya itmektir. Bu gerçek, göç etme biçimlerini de etkilemektedir. Bu nedenle iskanlı göçleri planlanırken bu gerçeğin göz önünde bulundurulması, göçlerin kalıcı olmasını ve bu müstesna cemiyetin kimliğinin korunmasını sağlayacaktır. Bunun sosyal uyumu kolaylaştırıcı etkisi göç ardı edilmemelidir.

Ahıska Türklerini bir arada tutan diğer bir kuvvet, sahip oldukları bağlayıcı yapılarıdır. Jan Assmann tarafından kavramsallaştırılan 'bağlayıcı yapı', tek tek bireyleri 'biz'de birleştiren ortak kural ve değerlere bağlılık, ortak yaşanmışlığa dayanan bağlayıcı

anlarına dayanan ortak bilgi ve kendini algılayış biçiminin oluşturduğu sembolik anlamlar dünyasıdır. Bu yapı, birleştirici ve bağlayıcıdır. Ortak deneyim ve beklentiler bir semboller dünyası yaratır ve bu ortaya çıkan bağ güven ve dayanak imkânı sağlayarak insanları birbirine bağlar (Assmann 2022: 23). Ahıska Türkleri de sahip oldukları ortak anlatı, kolektif dayanışma ve geleceğe dair ortak bir tasavvur edişle aralarında güçlü bir bağlayıcı yapı meydana getirmektedir. Bu birliktelik, Ahıska Türklerinin kimliğini muhafaza eden, Türkiye'ye aidiyetini kuvvetlendiren, geleceğe dair umudunu besleyen ve var oluşları açısından hayati görülen bağları inşa etmektedir. Ahıska Türklerinin, Halbwachs'ın ifade ettiği anlamıyla toplumsal belleği kuvvetlidir. Kolektif bellek, geçmişten sadece onu besleyen grubun bilincinde hala canlı olanı ve canlı kalabilecek olanı sakladığı için devamlı bir düşünce akımıdır (Halbwachs 2023: 98). Bu bağlamda, Ahıska Türklerinin kolektif belleği oldukça canlıdır çünkü onun inşa edicileri henüz hayattadır. Neticede toplumsal bellek onu taşıyanlarla birlikte vardır (Assmann 2022: 48). Ahıska Türkleri bu belleği dinamik biçimde yaşatır ve genç kuşaklara sistematik olarak aktarmaktadır. Bu yönüyle kimliğini muhafaza etmekte ve onu Türk kültürü içinde yaşamaya sürdürmektedir. Bu olanak, onun Türkiye'ye uyumunu da kolaylaştırmaktadır.

Çalışmada elde edilen ve literatürle örtüşen bulgular arasında, Ahıska Türklerinin Türkiye yönlü göçlerinin süreceği yönünde önemli bir tespit bulunmaktadır. Görülmektedir ki Ahıska Türkleri, kimlik tanımlarını Türkiye eksenli yapmaktadır ve Türkiye, var oluşun teminatı olarak algılanmaktadır. Türkiye'ye göç, bir nevi geri dönüş veya tersine göç arzusu, Ahıska Türklerinin sahip olduğu ev ve vatan kavramlarıyla yakından ilişkilidir (Dogan 2020: 182). Çalışma neticesinde elde edilen bulgular, bu gerçeği teyit etmektedir. Öte yandan Ahıska Türklerinin bir kısmı, vatanla ilgili olarak kolektif hafıza veya bir mit yarattılar ve vatanı bir "ideal" olarak tanımladılar. Oraya dönmek, güçlü bir hayal olmayı sürdürmektedir (Safran 2011: 84). Bu ortak hayali tasavvur etmek, Ahıska Türkleri arasında güçlü bağlar meydana getirmektedir. Türkiye, bu bağların korunduğu ve yaşatıldığı güvenli ve kalıcı bir limandır.

Türkiye yönlü göçlerin süreceği oluşu, Türkiye'yi çeşitli noktalarda inisiyatif geliştirmeye zorlamaktadır. Zira Türkiye yönlü göçlerin süreceği olması, bir yandan Türkiye'ye gelecek olan Ahıska Türklerinin en azından bir kısmının yerleşim planlarının yapılmasını gerektirmekte, öbür yandan bu nüfustan iktisadi ve sosyal açıdan en verimli şekilde yararlanma olanağı sunmakta ve neticede sürdürülebilir, esnek, ön alıcı bir göç politikasına olan ihtiyacı daha da arttırmaktadır.

Ahıska Türkleri, kendilerini Türkiye'de tarihsel olarak daha ayrıcalıklı bir göçmen kategorisi olan 'etnik akraba'nın parçası olarak gördüklerinden, Türkiye'ye/'anavatan'a kalıcı olarak yerleşmek umuduyla ve belirli beklentilerle gelmektedirler. Bu beklentinin maddi olanı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı elde etmek, manevi olanı ise kimliğini korumak ve serbestçe yaşatmaktır. Vatandaşlık, iktisadi bağımsızlığı ve üretime katılmayı mümkün

Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göçlerin Sosyokültürel Uyumlarının Karşılaştırmalı Analizi: Ahıska Türkleri kılarken kimliğin serbestçe yaşaması, ata yurdu imgesini gerçekleştirmei sağlamaktadır. Bu noktada Türkiye'nin çağdaş göç yönetimi hem ulusal öncelikleri hem de Ahıska Türklerinin taşıdıkları hassasiyetleri gözetecek denli esnek ve ön alıcı olmalıdır.

Toplumsal kimliği kuvvetli kılan bir diğer öge olarak dil de önemli bir veri olarak karşımıza çıkmaktadır. Ahıska Türkleri, Türkiye Türkçesine önemli oranda hakimdir ve iletişimini kolaylıkla sağlamaktadır. Bununla birlikte gerek Antalya gerek Erzincan'da ikamet eden Ahıska Türklerinin kendi dillerinin yanında bir yabancı dili bilme oranının dikkat çekici ölçüde yüksek çıktığı görülmektedir. Bu durum, Türkiye'ye göç etmeden önce yaşadıkları toplumların Rus dili ve kültürü hakimiyetinde olması ile açıklanmaktadır ve kendi içinde hassas bir anlam barındırmaktadır. Pierre Nora'nın sözünü ettiği 'hafıza coğrafyası' sözlü olduğu gibi pratikte de buluşma yeri olarak zihin dünyasında muhafaza edilmektedir (Nora 2022: 10). Hafıza mekanları, 'anımsadığımız şeyler değil, fakat hafızanın mayalandığı yerlerdir'. Başka bir ifadeyle bu mekanlar, geleneğin kendisi değil, onun meydana getiren yerlerdir (Nora 2022: 13). Bu meydana gelişin Rus coğrafyasında gerçekleşmesi, Rusçaya yüksek düzeyde hâkim olan Ahıska Türklerinin bilinçlerinde özel bir anlam ifade etmektedir. Zira burada dil, belirli kültürel öğeleri sembolize etmektedir (Assmann 2022: 149). Günümüz (Türkiye) Türkçesini şiveli konuşan Ahıska Türkleri, Türkçe ile sıkı bir bağ geliştirmişler ve Türkçeyi gerek toplumsal hafızanın gerekse de kimliğin ayrılmaz bir öznesi olarak saymışlardır. Bu nedenle Ahıska Türklerinin Türkiye'de dil uyumunu bulması, sosyal uyumunu kolaylaştırırken kendi dilsel özelliklerini koruması da kimliğinin muhafazası olarak algılanmaktadır. Bu bakımdan Türkiye, Ahıska Türkleri için geleneğin yeniden üretildiği, kolektif hafızanın korunduğu ve aktarıldığı ve kimliğin yaşandığı müstesna bir 'ev'dir. Türkiye'nin, uyum politikasını bu hassasiyeti gözetecek şekilde geliştirmesi bu noktada önemli görülmelidir.

Yukarıda belirtilen bulgular, Ahıska Türklerinin, yaşadıkları farklı ülkelerde diaspora olarak güçlendirilmesi ve örgütlenmelerinin teşvik edilmesi gerektiğini de göstermektedir. Çünkü Ahıska Türklerinin yaşadıkları ülkelerde yüksek yaşam standartlarına ulaşabilmesi ve Türkiye'nin çıkarlarını uluslararası düzeyde temsil edebilmesi, yalnızca Türkiye'nin destek ve katkılarıyla mümkündür. Aksi halde Ahıska Türkleri, plansız, denetimsiz ve kontrolsüz şekilde Türkiye'ye yönelmeyi sürdürecektir ve bu süreçte buldukları ülkelerde elde ettikleri ekonomik ve sosyal kazanımları kaybetmeye devam edecektir.

Tartışılmaya değer bir başka husus, ekonomik yaşama dahil olmanın, sosyokültürel uyumu kolaylaştırıcı etkisinin saptanmasıdır. Buradan hareketle, yerleşimlerin kalıcı olması, göçlerin yüksek katma değer taşıması ve uyumun kolaylaşması için iskân siyasetinin kalkınma iktisadi siyaseti ile desteklenmesi gerektiği kabul edilmelidir. Böylelikle, iş olanakları için şehir ve bazen ülke dışına çıkan bireylerin yol açtığı parçalanmış aileler sorunu ve göçlerin istihdam üzerindeki sınırlayıcı etkisi de azaltılmış olabilir.

Sonuç olarak bu çalışma, amaçladığı ölçümü başarıyla gerçekleştirmiş ve iskanlı göçlerle iskansız göçlerin sosyokültürel uyum düzeylerini karşılaştırabilmiştir. Bu vesileyle gerek akademik camiaya gerek politika yapıcılara kullanışlı veriler sunmuştur. Ayrıca, benzer içerikte bir çalışmanın henüz bulunmaması, bu çalışmanın özgün değerini koruduğunu ve kendi ölçeğinde özgül bir ağırlığa sahip olduğunu göstermektedir.

Değerlendirme ve Sonuç

Türkiye, iskân politikası kapsamında ülkeye yerleştirilen Ahıska Türklerinin sosyal uyumuna destek olmak amacıyla çeşitli program ve uygulamalar geliştirmektedir. Dil ve meslek kursları, istihdam projeleri, kültürel etkinlikler, bunların arasında yer almaktadır. Ancak Türkiye’de ikamet eden Ahıska Türklerinin çok sınırlı bir kısmının iskanlı yerleştirildiği düşünüldüğünde, geride ciddi bir serbest göçmen grubun olduğu anlaşılmaktadır. Burada İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı personeli devreye girmekte ve uyum sürecinin yükü büyük ölçüde Başkanlık personeline yüklenmektedir. Saha deneyimi, bu personelin özverili çalıştığını gösterse de teknik olanaklarının sınırlılığı, personel sayısının yetersizliği ve kendi kolluk kuvvetine sahip olmaması gibi etmenlerin Başkanlığın manevra kabiliyeti sınırlandırdığını göstermektedir. Buradan hareketle, Türkiye’ye kalıcı olarak yerleşen ve vatandaşlık elde etme hakkı kanunla düzenlenen Ahıska Türklerinin topluma intibaklarını kolaylaştırıcı uygulamalara ihtiyaç duyduğu sonucu elde edilmiştir. Zira gerek iskanlı gerek serbest göçle Türkiye’ye gelen Ahıska Türklerinin toplumsal uyumunu geciktiren faktörlerden biri, Ahıska Türklerinin, Başkanlığın uyguladığı uyum politikalarından mahrum kalmalarıdır. Uyum programları yabancı statüdeki göçmenleri hedef almakta; Ahıska Türkleri bu statüde sayılmadığı için de söz konusu programların muhatabı olmamaktadır. Tekrar edilmelidir ki Ahıskalı Türklerin Türk toplumuna intibakı, kısa süreli ve hızlı bir uyum programını gerekli kılmaktadır. Günümüzde bu işlevi, daha önce Türkiye’ye göçmüş olan ve toplumsal uyumunu ileri düzeyde gerçekleştiren aileler ile kurulan temaslar ve etkileşimler görmektedir. Ahıska Türklerinin gelenek ve adetlerin gereği olarak sıklıkla ve geniş katılımı bir araya gelmesi, yine bu minvalde roller yerine getirmektedir.

Çalışma, her iki örneklem grubunun da Kültürlerarası Psikolojik Sermayesinin yüksek olduğunu saptamıştır. Başka bir ifadeyle, iş yaşamında rekabet edebilirliğe işaret eden bu gösterge, Ahıska Türklerinin sahip oldukları nitelikler göz önüne alındığında, bu grubun Türk iş piyasasına olumlu katkılar sunduğunu göstermiştir. Antalya’da ikamet eden Ahıska Türklerinin Psikolojik Sermaye ortalamasının Erzincan’da ikamet edenlere göre yüksek çıktığı görülmüştür. Bu durum, Antalya’daki grubun iş yaşamında daha başarılı olmasını beraberinde getirmiş ve toplumsal intibakı kolaylaştırmıştır. Her iki grubun ortalamasının yüksek olması, göçün belirli bir planlama ve iş gücü ihtiyacı gözetilerek yönlendirilmesini, Türkiye’nin ihtiyaç duyduğu kalifiye iş gücü ihtiyacını temin etmesini ve uluslararası Türk

Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göçlerin Sosyokültürel Uyumlarının Karşılaştırmalı Analizi: Ahıska Türkleri şirketlerinin rekabet edebilirliği arttıracak bir kaynak olarak planlanmasını olanaklı kılmaktadır.

Yürütülen saha çalışması ve elde edilen verilerin incelenmesi, dünyanın muhtelif yerlerinde yaşamını sürdüren Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göçünün süreceğini göstermiştir. Bu sonuç, Türkiye'nin söz konusu göçü yönetmek üzere proaktif bir göç politikasına olan ihtiyacını arttırmaktadır. İskân politikası, göç politikasının önemli bir bileşenidir ve iskân politikasının başarısı, genel göç politikasının niteliğini de etkilemektedir. Tüm bu unsurlar birlikte düşünüldüğünde, kendisine yönelen göçleri yönetebilmek ve bu süreci sosyo-ekonomik faydaya evirmek için Türkiye'nin ön alıcı özelliği güçlü bir göç politikasının geliştirilmesi gereği ortaya çıkmaktadır.

Türkiye yönlü göçün süreceği gerçeği, dünyadaki nüfusları bir milyona yaklaşan tüm Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göç edeceği gibi anlaşılmalıdır. Yaklaşık on beş farklı devlette yaşamını sürdüren bu topluluk, sıkı bir sosyal temas içindedir ve etkileşimini çağın olanakları ölçüsünde sürdürmektedir. Türkiye ile ilgili farkındalığı yüksek olan bu cemiyet, Türkiye'deki gelişmeleri ve gündemi takip etmekte ve kendilerini Türkiye'nin gönüllü elçileri olarak görmektedir. Bu konjonktür, Türkiye'nin uluslararası çıkarlarını savunacak potansiyel bir diasporanın varlığı olarak değerlendirilmelidir. Zira Ahıska Türklerinin buldukları ülkelerde Türkiye lehine yürüttükleri yurttaş diplomasisi, Türkiye'nin çıkarlarını gözetken bir sosyo-politik durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışma, nitelikli insan gücünü temsil eden Ahıska Türklerinin Türkiye'ye göçünden en verimli şekilde yararlanmak ve yerleşimi sürdürülebilir kılmak için Ahıska Türklerinin niteliklerine uygun biçimde iskân planlamasına ihtiyaç duyduğunu da göstermiştir. Özellikle iskân yeri seçiminin Ahıska Türklerinin Türkiye'ye yerleştirilmesinin toplumsal ve sosyal faydalarını artırma potansiyeli taşıdığına altı çizilmelidir. Bununla birlikte çalışma, Antalya ve Erzincan'da ikamet eden Ahıska Türklerinin yaş ortalamasının düşük olduğunu (Erzincan'da ikamet edenlerin yaklaşık %62'si 35 yaş ve altındayken, Antalya'da ikamet edenlerde bu oran yaklaşık %40'tır) göstermiştir. Söz konusu örneklem grubun önemli bir kısmının Türkiye'yi vatan olarak tanımlaması, burada ikamet etmeye devam edeceğini beyan etmesi, söz konusu genç, nitelikli ve üretken nüfusun Türkiye'de bulunmaya devam edeceğini göstermektedir. Bu ise Türk nüfusun demografik özelliklerini olumlu anlamda etkileyen bir faktör olarak değerlendirilmelidir. Buradan hareketle, iskanlı göçün, Türkiye'nin demografik öngörülerinin sağlanmasına hizmet edebileceği sunuca ulaşmıştır.

Ulaşılan ve yukarıda belirtilen tüm sonuçlar, Ahıska Türklerinin Türkiye'deki varlığının, Türk kimliğinin korunması ve geliştirilmesi, toplumsal güvenliğin temin edilmesi gibi yönleri de içermektedir. Etnik rezervuarı (kimlik ögesi) geniş olan Ahıska Türkleri, bu kimlik öğelerini dünyanın hangi ülkesinde olursa olsun korumaktadır. Yürütülen araştırma, Osmanlı bakiyesi olan, Türk kimliğinin asli taşıyıcısı olarak Ahıska Türklerinin, Türkiye'nin

gerek iç gerek dış siyasetinde katma değeri yüksek etkiler üretme kapasitesine sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte veriler, işgücüne katılım oranını Erzincan'da %48, Antalya'da %72 olarak göstermiştir. Bu oranın Antalya'ya kıyasla Erzincan'da daha düşük çıkmasının nedeni, Erzincan'da ikamet eden bir kısım ailenin erkek bireylerinin, çalışmak için başka ülke ve şehirlere gitmiş olmasıdır. Bu yolla, iskanlı yerleşimcilerin aile birliklerinin sağlanması ve kalıcı yerleşimin sağlanabilmesi için iş olanakları bakımından daha sürdürülebilir ve uygulanabilir planlamalara ihtiyaç duyulduğu saptanmıştır.

Nihai olarak, Ahıska Türkleri, aradan geçen onlarca yıla rağmen anavatanlarına dönebilmiş değerlidir. Günümüzde nüfusları bir milyona yaklaşan bu topluluğun çeşitli ülkelerde dağınık olarak yaşadıkları düşünüldüğünde, bölünmüşlüğü boyutları daha açık olarak anlaşılmaktadır. Din, dil, tarih, kimlik ve milli unsurlar itibarıyla Türk kimliğinin asli taşıyıcıları olan Ahıska Türklerinin vatan olarak gördükleri ve en çok rağbet ettikleri ve nihai olarak yerleşmek istedikleri ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Bu koşullar altında Türkiye, iyi işleyen, ön alıcı ve sistematik bir göç ve dolayısıyla iskân siyaseti izlemeye devam etmelidir.

Ulaşılan sonuçlar, konu ile ilgili yeni çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu da göstermiştir. Türkiye'de ikamet eden ancak vatandaşlık elde edemediği için kanuni haklarından mahrum olarak yaşamlarını sürdüren Ahıska Türklerinin varlığı söz konusudur. Bu konuda somut ve sürdürülebilir çözümler önerileri içeren bir çalışma, bu alandaki boşluğu büyük ölçüde giderecektir.

Kaynakça

- Aktepe, Eray, Mustafa Tekdere, and Abdullah Şuhan Gürbüz. n.d. "Toplumsal Uyum ve Bütünleşme Bağlamında Erzincan'a Yerleştirilen Ahıska Türkleri Üzerine Bir Değerlendirme." 138–69.
- Alptekin, M. Yavuz. 2013. "ABD-Colorado'da Yaşayan Ahıskalı Türk Topluluğunda Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Hayan." *Istanbul Journal of Sociological Studies* (47):1–30.
- Assmann, Jan. 1995. "Collective Memory and Cultural Identity." *New German Critique* (65):125. doi: 10.2307/488538.
- Assmann, Jan. 2022. *Kültürel Bellek: Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlama ve Politik Kimlik*. 4th ed. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Aydınğün, Ayşegül, and İsmail Aydınğün. 2014. *Ahıska Türkleri: Ulusötesi Bir Topluluk, Ulusötesi Aileler*. Ankara: Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi.
- DATÜB. 2024. "Vizyonumuz." <https://www.datub.eu/kurumsal/vizyonumuz>. Retrieved July 3, 2024 (<https://www.datub.eu/kurumsal/vizyonumuz>).
- Devrisheva, Khalida. 2019. "Ahıska Türklerinin Bitmeyen Göçü." *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 333(45):333–52. doi: 10.21563/SUTAD.636251.

Türkiye'ye Yönelik Uluslararası Göçlerin Sosyokültürel Uyumlarının Karşılaştırmalı Analizi: Ahıska Türkleri

- Dogan, Hulya. 2020. "Homeland-Making among Cultural and Ethnic Kin: Ahıska Turks in Turkey." *Studies in Ethnicity and Nationalism* 20(2):169–87. doi: 10.1111/SENA.12318.
- Dollwet, Maren, and Rebecca Reichard. 2014. "Assessing Cross-Cultural Skills: Validation of a New Measure of Cross-Cultural Psychological Capital." *The International Journal of Human Resource Management* 25:1669–96. doi: 10.1080/09585192.2013.845239.
- Ganieva, Salimya. 2012. "Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Göç Etmesi ve Türk Vatandaşlığına Alınması İle İlgili Hukuki Sorunlar." *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 20(1):175–99.
- Gönüllü, Elif, and Umut Deniz Öncel. 2020. *AHISKA SÜRGÜNÜ VE SÜRGÜNÜN SON TANIKLARI*. Ankara.
- Halbwachs, Maurice. 2023. *Kolektif Bellek*. 3rd ed. İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Hasanov, Bahram. 2016. "İbn Haldun'da Asabiyet Kavramı–Maurice Halbwachs'ın 'Kolektif Hafıza' Kavramı İle Bir Karşılaştırma." *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 15(59):1437–46.
- İnan, Canan Emek. 2016. "Türkiye'de Göç Politikaları: İskân Kanunları Üzerinden Bir." *Göç Araştırmaları Dergisi* 2(3):10–33.
- Kara, Abdulvahap. 2012. *Turgut Özal ve Türk Dünyası*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Karaman, Zerrin Toprak, Damla Mursül, Zerrin Toprak Karaman, and Damla Mursül. 2018. "Meskhetian (Ahıska) Turks in Turkey and Their Perception of Spatial Belonging." *Open Journal of Social Sciences* 6(12):88–103. doi: 10.4236/JSS.2018.612009.
- Kolukırcık, Suat. 2011. "Sürgün, Toplumsal Hafıza ve Kültürel Göç: ABD'deki Ahıska Türkleri Üzerine Bir Araştırma." *Bilig* (59):167–90.
- Koyuncu, Ahmet, and Rukiye Şimşek. 2020. "Uluslararası Göç ve Toplumsal Uyumda Din Eğitiminin Rolü: Erzincan Üzümlü'deki Ahıska Türkleri Örneği." *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* (44):423–44. doi: 10.21497/SEFAD.845464.
- Kurt, Halil, and Mehmet Ali Açıkgöz. 2017. "ABD'de Yaşayan Ahıska Türkleri." *MUTAD* 1:2148–6743. doi: 10.16985/MTAD.2017130408.
- Kütükçü, M. Akif. 2005. "Uluslararası Hukuk Çerçevesinde Ahıska Türklerinin Anavatanlarına Dönüş Sorunu." *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (13):271–84.
- Nora, Pierre. 2022. *Hafıza Mekanları*. 2nd ed. Ankara: Doğu Batı Yayınları .
- Özözen, Selver, and Aydın İbrahimov. 2013. "Kafkaslar'dan Sürgün Bir Toplumun Bitmeyen Göçü: Çanakkale'de Ahıska Türkleri." *İzmir Aegean Geographical Journal* 22(2):77–90.
- Park, Jin Heum. 1999. "The Earnings of Immigrants in the United States: The Effect of English-Speaking Ability." *American Journal of Economics and Sociology* 58(1):43–56.
- Parlar, Ayşe. 2023. *Kırılğan Umut: Türkiye'de Göç ve Aidiyetin Sınırları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Poyraz, Tuğçe, and Abdurrahim Güler. 2019. "Ahıska Kimliğinin Göç Sürecinde İnşası: Amerika'ya Göç Eden Ahıska Türkleri." *Bilig* (91):187–216.
- Safran, William. 2011. "Diaspora in Modern Societies: Myths of Homeland and Return." *Diaspora A Journal of Transnational Studies* 1(1):83–99.
- Şakacı, Bilge Kağan. 2020. "Türkiye'nin Göç ve İskan Politikaları: 1934 Tarihli 2510 Sayılı İskan Kanunu İncelemesi." *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi* 1(3):36–57.

- Suda, E. Zeynep. 2017. "Büyük Savaşın Doğu ve Batı Cephesinde Toplumsal Hafıza ve Hafıza Mekânları Gelibolu ve Alsace Lorraine." *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* (56):29–58.
- Tabachnick, Barbara, and Linda Fidel. 2013. *Using Multivariate Statistics (6th Edition)*. 6th ed.
- TC İçişleri Bakanlığı. n.d. *Ahıska Türklerinin Türkiye'ye Kabulü ve İskanına Dair Kanun*. Türkiye.
- Topçu, Damla, and Kamil Kaya. 2020a. "Türkiye'deki Ahıska Türklerinin Sosyolojik Görünümü: İnegöl İlçesi Örneği." *SDU Faculty Of Arts And Sciences Journal Of Social Science* 2020(50):60–76.
- Topçu, Damla, and Kamil Kaya. 2020b. "Türkiye'deki Ahıska Türklerinin Sosyolojik Görünümü: İnegöl İlçesi Örneği." *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* (50):60–76.
- Üren, Mustafa. 2016. "Çıkar ve Güç Dengesi Kıskaçındaki Ahıska Türkleri Sorunu." *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (2):1–39.
- Ward, Colleen, and Antony Kennedy. 1993. "Acculturation and Cross-Cultural Adaptation of British Residents in Hong Kong." *Journal of Social Psychology* 133(3):395–97. doi: 10.1080/00224545.1993.9712158/ASSET//CMS/ASSET/9A8721F4-1EBE-452A-AA9B-8960D825C292/00224545.1993.9712158.FP.PNG.
- Yiğittürk Ekiyor, Emel. 2018. "Ulusasını Bağlar ve Dil: ABD'de Yaşayan Türkler Örneği." *Eurasian Journal of Researches in Social and Economics* 3(2):37–51.
- Yılmaz, Ali, and Rüstem Mustafa. 2014. "1992 Sobrası Türkiye'ye Göç Eden Ahıska Türklerinin Göç, İskan ve Uyumlarına İlişkin Bir Araştırma: Bursa Örneği." *Studies of the Ottoman Domain* 4(6):2147–5210.

